

MVE520 Linjär algebra
LMA515 Matematik, del C

Tentan rättas och bedöms anonymt. **Skriv tentamenskoden tydligt på placeringlista och samtliga inlämnade papper.** Fyll i omslaget ordentligt.

För godkänt på tentan krävs 23 poäng på tentamens första del (godkänddelen). Bonuspoäng från duggor 2018 räknas med. För betyg 4 resp. 5 krävs dessutom 33 resp. 43 poäng sammanlagt på tentamens två delar, varav minst 4 resp. 6 poäng på del 2.

Lösningar läggs ut på kursens hemsida. Resultat meddelas via Ladok ca. tre veckor efter tentamenstillfället.

Del 1: Godkänddelen

1. Denna uppgift finns på separat blad på vilket lösningar och svar skall skrivas. Detta blad **(15p)**
inlämnas tillsammans med övriga lösningar.

2. a) Definiera begreppet inverterbar matris. **(2p)**

b) Beräkna inversen till matrisen **(3p)**

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 3 \\ 2 & 1 & 1 \\ -2 & -1 & 0 \end{bmatrix}.$$

c) Låt B och C vara inverterbara 2×2 matriser där **(3p)**

$$B = \begin{bmatrix} 1 & -3 \\ 3 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad C^{-1} = \begin{bmatrix} 1 & 7 \\ 3 & 1 \end{bmatrix}.$$

Finn inversen till matrisen $D = BC^T$.

Lösningsförslag:

a) En kvadratisk matris A är inverterbar om det finns en matris B av samma storlek sådan att

$$BA = I = AB.$$

b) Gausseliminering ger

$$\begin{aligned} \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 2 & 3 & 1 & 0 & 0 \\ 2 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ -2 & -1 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] &\sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 2 & 3 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & -3 & -5 & -2 & 1 & 0 \\ 0 & 3 & 6 & 2 & 0 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 2 & 3 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & -3 & -5 & -2 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{array} \right] \\ &\sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 2 & 0 & 1 & -3 & -3 \\ 0 & -3 & 0 & -2 & 6 & 5 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 2 & 0 & 1 & -3 & -3 \\ 0 & 1 & 0 & 2/3 & -2 & -5/3 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{array} \right], \\ &\sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & -1/3 & 1 & 1/3 \\ 0 & 1 & 0 & 2/3 & -2 & -5/3 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{array} \right] \end{aligned}$$

dvs

$$A^{-1} = \frac{1}{3} \begin{bmatrix} -1 & 3 & 1 \\ 2 & -6 & -5 \\ 0 & 3 & 3 \end{bmatrix}.$$

c)

$$D^{-1} = (BC^T)^{-1} = (C^T)^{-1}B^{-1} = (C^{-1})^T B^{-1} = \begin{bmatrix} 1 & 3 \\ 7 & 1 \end{bmatrix} \left(\frac{1}{10} \begin{bmatrix} 1 & 3 \\ -3 & 1 \end{bmatrix} \right) = \frac{1}{10} \begin{bmatrix} -8 & 6 \\ 4 & 22 \end{bmatrix}.$$

■

3. Låt punkterna $A = (1, -1, 0)$, $B = (2, 1, 2)$ och $C = (0, 1, -2)$ vara givna.

a) Beräkna arean till triangeln med hörn A , B och C .

(3p)

b) Beskriv (med en ekvation) planet Π som går genom punkterna A , B och C .

(2p)

c) Beräkna minsta avståndet från punkten $P = (1, 2, 3)$ till planet Π .

(2p)

Lösningsförslag:

a) Areal till $\triangle ABC$ är lika med hälften av arean till parallelogrammen som spänns av \vec{AB} och \vec{AC} . Dvs

$$\text{Area}(\triangle ABC) = \frac{1}{2} |\vec{AB} \times \vec{AC}| = \frac{1}{2} \left| \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 2 \end{bmatrix} \times \begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ -2 \end{bmatrix} \right| = \left| \begin{bmatrix} -4 \\ 0 \\ 2 \end{bmatrix} \right| = \sqrt{20}.$$

b) $\mathbf{n} = \vec{AB} \times \vec{AC} = (-8, 0, 4)^T = (n_1, n_2, n_3)^T$ är normalvektor till Π . Sedan planet går genom punkten A kan mängden av punkter i planet skrivas

$$\Pi = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3 \mid (x-1)n_1 + (y-(-1))n_2 + (z-0)n_3 = 0\}$$

som ger planets ekvation

$$\Pi : -8(x-1) + 4z = 0.$$

c) Minsta avståndet är lika med längden av vinkelräta projektionen av \vec{AP} på normalvektorn \mathbf{n} från uppgift b). Sedan $\vec{AP} = (0, 3, 3)^T$ får vi

$$\text{proj}_{\mathbf{n}} \vec{AP} = \frac{\mathbf{n} \cdot \vec{AP}}{|\mathbf{n}|} \frac{\mathbf{n}}{|\mathbf{n}|} = \frac{12}{\sqrt{80}} \frac{\mathbf{n}}{|\mathbf{n}|} = \frac{3}{\sqrt{5}} \frac{\mathbf{n}}{|\mathbf{n}|},$$

som ger

$$\text{Minsta avstånd} = |\text{proj}_{\mathbf{n}} \vec{AP}| = \frac{3}{\sqrt{5}}.$$

■

4. Anpassa med minsta kvadratmetoden en rät linje $y = c_1 + c_2x$ till punkterna

(3p)

$$(-2, 3), (-1, 1), (0, 0) \quad \text{och} \quad (2, -1).$$

Lösningsförslag:

Ekvationssystem:

$$\underbrace{\begin{bmatrix} 1 & -2 \\ 1 & -1 \\ 1 & 0 \\ 1 & 2 \end{bmatrix}}_{=A} \underbrace{\begin{bmatrix} c_1 \\ c_2 \end{bmatrix}}_{=c} = \underbrace{\begin{bmatrix} 3 \\ 1 \\ 0 \\ -1 \end{bmatrix}}_{=b}.$$

Minstakvadratlösningen till detta ekvationssystemet kan beräknas vid att lösa normalekvationen $A^T A \mathbf{c} = A^T \mathbf{b}$ där

$$A^T A = \begin{bmatrix} 4 & -1 \\ -1 & 9 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad A^T \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 3 \\ -9 \end{bmatrix}.$$

Det ger

$$\mathbf{c} = \frac{1}{35} \begin{bmatrix} 9 & 1 \\ 1 & 4 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 3 \\ -9 \end{bmatrix} = \frac{1}{35} \begin{bmatrix} 18 \\ -33 \end{bmatrix}.$$

■

5. a) Beskriv vad som menas med att en mängd vektorer $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_k \in \mathbb{R}^n$ är linjärt beroende. **(2p)**
- b) Avgör om följande vektorer är linjärt beroende **(3p)**

$$\mathbf{v}_1 = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 2 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{v}_2 = \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{v}_3 = \begin{bmatrix} 2 \\ 1 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix}.$$

Lösningförslag:

- a) Vektorerna $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_k \in \mathbb{R}^n$ är linjärt beroende om ekvationen

$$x_1 \mathbf{v}_1 + x_2 \mathbf{v}_2 + \dots + x_k \mathbf{v}_k = \mathbf{0}$$

har minst en icke-trivial lösning $\mathbf{x} = (x_1, x_2, \dots, x_k)^T \neq \mathbf{0}$.

- b) Vektorerna är linjärt beroende endast om ekvationssystemet

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 2 & 1 & 1 \\ 2 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$

har minst en icke-trivial lösning $\mathbf{x} \neq \mathbf{0}$. Gausseliminering ger

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 2 & 0 \\ 2 & 1 & 1 & 0 \\ 2 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 2 & 0 \\ 0 & 1 & -3 & 0 \\ 0 & 0 & -3 & 0 \\ 0 & 1 & -2 & 0 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right]$$

Konklusion: ekvationssystemet har entydiga lösningen $\mathbf{x} = \mathbf{0}$ så vektorerna är linjärt *oberoende*.

■

Del 2: Överbetygsdelen

I allmänhet kan inte poäng på dessa uppgifter räknas in för att nå godkäntgränsen.

6. Avgör om följande påståenden är sanna eller falska, samt motivera ditt svar.
(Rätt svar utan motivering ger inga poäng.)

- a) Om både $F_1 : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ och $F_2 : \mathbb{R}^m \rightarrow \mathbb{R}^k$ är linjära avbildningar så måste också avbildningen $G : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^k$ definierad som **(2p)**

$$G(\mathbf{x}) = F_2(F_1(\mathbf{x})) \quad \forall \mathbf{x} \in \mathbb{R}^n$$

vara linjär.

- b) För tre godtyckliga vektorer i \mathbb{R}^3 , **(2p)**

$$\mathbf{a} = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ a_3 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ b_3 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{c} = \begin{bmatrix} c_1 \\ c_2 \\ c_3 \end{bmatrix}$$

så gäller följande

$$\mathbf{a} \cdot (\mathbf{b} \times \mathbf{c}) = \det([\mathbf{a} \ \mathbf{b} \ \mathbf{c}]),$$

där $[\mathbf{a} \ \mathbf{b} \ \mathbf{c}]$ betecknar 3×3 matrisen med kolonner \mathbf{a} , \mathbf{b} och \mathbf{c} .

- c) Om A , B och C är kvadratiska matriser av samma storlek där A kommuterar med B och B kommuterar med C , så måste A kommutera med C . **(2p)**

- d) Om $\mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \mathbf{a}_3 \in \mathbb{R}^3$ är linjärt oberoende så måste följande matris vara inverterbar: **(2p)**

$$B = [\mathbf{a}_1 \quad (\mathbf{a}_1 + \mathbf{a}_2) \quad (\mathbf{a}_1 + \mathbf{a}_2 + \mathbf{a}_3)].$$

(Förtydligande: kolonn nr k i matrisen B är lika med $\sum_{j=1}^k \mathbf{a}_j$ för $1 \leq k \leq 3$.)

Lösningförslag:

- a) Om F_1 och F_2 är linjära gäller följande för alla $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n$ och $\alpha \in \mathbb{R}$:

$$G(\mathbf{x} + \mathbf{y}) = F_2(F_1(\mathbf{x} + \mathbf{y})) = F_2(F_1(\mathbf{x}) + F_1(\mathbf{y})) = F_2(F_1(\mathbf{x})) + F_2(F_1(\mathbf{y})) = G(\mathbf{x}) + G(\mathbf{y})$$

och

$$G(\alpha \mathbf{x}) = F_2(F_1(\alpha \mathbf{x})) = F_2(\alpha F_1(\mathbf{x})) = \alpha F_2(F_1(\mathbf{x})) = G(\alpha \mathbf{x}).$$

Konklusion: G är linjär och påstånden är sann.

- b) Påstånden är sann:

$$\begin{aligned} \mathbf{a} \cdot (\mathbf{b} \times \mathbf{c}) &= a_1(b_2c_3 - b_3c_2) + a_2(b_3c_1 - b_1c_3) + a_3(b_1c_2 - b_2c_1) \\ &= a_1 \det \begin{pmatrix} b_2 & c_2 \\ b_3 & c_3 \end{pmatrix} - a_2 \det \begin{pmatrix} b_1 & c_1 \\ b_3 & c_3 \end{pmatrix} + a_3 \det \begin{pmatrix} b_1 & c_1 \\ b_2 & c_2 \end{pmatrix} \\ &= \det([\mathbf{a} \ \mathbf{b} \ \mathbf{c}]). \end{aligned}$$

- c) Påstånden är falsk. Motexempel:

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}, \quad B = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad C = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$$

ger trivialt att

$$AB = A = BA \quad \text{och} \quad BC = C = CB,$$

men

$$AC = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 0 \end{bmatrix} \neq CA = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

d) Påstånden är sann: Om vektorerna $\mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \mathbf{a}_3$ är linjärt oberoende så är $\det([\mathbf{a}_1 \ \mathbf{a}_2 \ \mathbf{a}_3]) \neq 0$. Ekvationen

$$B = [\mathbf{a}_1 \ \mathbf{a}_2 \ \mathbf{a}_3] \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ger vidare att

$$\det(B) = \det([\mathbf{a}_1 \ \mathbf{a}_2 \ \mathbf{a}_3]) \det \left(\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \right) = \det([\mathbf{a}_1 \ \mathbf{a}_2 \ \mathbf{a}_3]) \neq 0$$

som implicerar att B är inverterbar. ■

(4p)

7. Beskriv mängden av alla $(a, b, c) \in \mathbb{R}^3$ sådana att

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 3 & 4 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad B = \begin{bmatrix} a & b \\ c & 4 \end{bmatrix}$$

kommuterar.

Lösningsförslag:

$$AB = \begin{bmatrix} a + 2c & b + 8 \\ 3a + 4c & 3b + 16 \end{bmatrix}$$

och

$$BA = \begin{bmatrix} a + 3b & 2a + 4b \\ c + 12 & 2c + 16 \end{bmatrix}.$$

För att $AB = BA$ måste följande ekvationer gälla

$$\begin{aligned} a + 2c &= a + 3b \\ b + 8 &= 2a + 4b \\ 3a + 4c &= c + 12 \\ 3b + 16 &= 2c + 16 \end{aligned}$$

Det kan skrivas som ekvationssystemet

$$\begin{bmatrix} 0 & 3 & -2 \\ 2 & 3 & 0 \\ 3 & 0 & 3 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a \\ b \\ c \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 8 \\ 12 \end{bmatrix}.$$

Gausseliminering ger

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 0 & 3 & -2 & 0 \\ 2 & 3 & 0 & 8 \\ 3 & 0 & 3 & 12 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 1 & 4 \\ 0 & 3 & -2 & 0 \\ 2 & 3 & 0 & 8 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 1 & 4 \\ 0 & 3 & -2 & 0 \\ 0 & 3 & -2 & 0 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 1 & 4 \\ 0 & 3 & -2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right].$$

Konklusion: Lösningsmängden $(a, b, c) \in \mathbb{R}^3$ så att $AB = BA$ kan betraktas som alla punkter på räta linjen

$$L : \begin{bmatrix} 4 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + t \begin{bmatrix} -1 \\ 2/3 \\ 1 \end{bmatrix} \quad t \in \mathbb{R}.$$

■

Lycka till!
Håkon Hoel

Anonym kod	MVE520 Linjär algebra 2018-08-29	sid.nummer 1	Poäng
------------	----------------------------------	-----------------	-------

1. Till nedanstående uppgifter skall korta lösningar redovisas, samt svar anges, på anvisad plats (endast lösningar och svar på detta blad, och på anvisad plats, beaktas).

(a) Låt

$$\mathbf{a} = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 3 \\ -2 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \text{och} \quad \mathbf{c} = \begin{bmatrix} 2 \\ -3 \\ 0 \end{bmatrix}$$

och beräkna:

- i. $\mathbf{a} + 2\mathbf{b} - 3\mathbf{c}$, (1p)
- ii. $\mathbf{a} \cdot (\mathbf{b} + \mathbf{c})$, (1p)
- iii. $\mathbf{b} \times \mathbf{c}$, (1p)
- iv. och vinkeln mellan \mathbf{a} och \mathbf{b} . (1p)

Lösningsförslag:

i.

$$\mathbf{a} + 2\mathbf{b} - 3\mathbf{c} = \begin{bmatrix} 1 + 2(3) - 3(2) \\ 2 + 2(-2) - 3(-3) \\ 1 + 2(1) - 3(0) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 7 \\ 3 \end{bmatrix}.$$

ii.

$$\mathbf{a} \cdot (\mathbf{b} + \mathbf{c}) = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 5 \\ -5 \\ 1 \end{bmatrix} = 1(5) + 2(-5) + 1(1) = -4.$$

iii.

$$\mathbf{b} \times \mathbf{c} = \begin{bmatrix} b_2c_3 - b_3c_2 \\ b_3c_1 - b_1c_3 \\ b_1c_2 - b_2c_1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ -5 \end{bmatrix}.$$

iv. Vinkeln mellan \mathbf{a} och \mathbf{b} är definierad som entydiga $\theta \in [0, \pi]$ som uppfyller ekvationen

$$\cos(\theta) = \frac{\mathbf{a} \cdot \mathbf{b}}{\|\mathbf{a}\|\|\mathbf{b}\|}.$$

Sedan $\mathbf{a} \cdot \mathbf{b} = 0$ följer det att $\theta = \pi/2$. ■

(b) i. Beräkna matrisprodukten AB där (2p)

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & -2 & 1 \\ 2 & 3 & 5 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad B = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}.$$

ii. Låt C , D och E vara rektangulära matriser sådana att CD är en $m \times n$ matris och DE är en $p \times k$ matris. Beskriv storleken till matriserna C och E . (2p)

Lösningsförslag:

i.

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & -2 & 1 \\ 2 & 3 & 5 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 3 & 2 \\ 0 & 2 \\ 10 & 7 \end{bmatrix}.$$

ii. $CD \in \mathbb{R}^{m \times n}$ implicerar att C har m rader, D har n kolonner och C har samma antal kolonner som D har rader. $DE \in \mathbb{R}^{p \times k}$ implicerar att D har p rader, E har k kolonner och antal kolonner i D är lika med antal rader i E . Vi konkluderar direkt att D är $p \times n$ matris, som vidare ger att C är $m \times p$ och E är $n \times k$. ■

(c) Låt

$$A = \begin{bmatrix} 2 & 0 & 0 & 1 \\ 7 & 3 & 5 & 4 \\ 1 & 1 & 3 & 0 \\ 6 & 0 & 1 & 5 \end{bmatrix}$$

- i. Beräkna $\det(A)$ (3p)
ii. Låt B vara en 4×4 matris med $\det(B) = 3$. Bestäm $\det(ABBA)$. (2p)
iii. Låt $C = [\mathbf{c}_1 \ \mathbf{c}_2 \ \mathbf{c}_3]$ vara en 3×3 matris där \mathbf{c}_k betecknar matrisens k -te kolonn. (2p)
Ge en geometrisk tolkning av $|\det(C)|$.

Lösningsförslag: i.

$$\begin{aligned} \det(A) &= 2 \det \begin{pmatrix} 3 & 5 & 4 \\ 1 & 3 & 0 \\ 0 & 1 & 5 \end{pmatrix} - \det \begin{pmatrix} 7 & 3 & 5 \\ 1 & 1 & 3 \\ 6 & 0 & 1 \end{pmatrix} \\ &= 2 \left(3 \det \begin{pmatrix} 3 & 0 \\ 1 & 5 \end{pmatrix} - \det \begin{pmatrix} 5 & 4 \\ 1 & 5 \end{pmatrix} \right) - \left(6 \det \begin{pmatrix} 3 & 5 \\ 1 & 3 \end{pmatrix} + \det \begin{pmatrix} 7 & 3 \\ 1 & 1 \end{pmatrix} \right) \\ &= 2(45 - 21) - (6(4) + 4) = 48 - 28 = 20. \end{aligned}$$

ii.

$$\det(ABBA) = \det(A) \det(BBA) = \dots = (\det(A))^2 (\det(B))^2 = 400 \cdot 9 = 3600.$$

iii. $|\det(C)|$ är volymen till parallelepipeden som spänns upp av vektorerna $\mathbf{c}_1, \mathbf{c}_2$ och \mathbf{c}_3 . ■